

Evaluering av Energiloven

Vilkår for ny kraftproduksjon

Erik Fleischer
Energiveteranene
12.nov.2007

Energiloven sier at all kraftproduksjon og kraftomsetning skal skje innenfor et markedsbasert system.

Men markedets usynlige hånd tar ikke ansvar for:

- Leveringssikkerheten, dvs :
 - tilstrekkelig med energi til akseptable priser
 - tilstrekkelig med energi også i tørrår
 - tilstrekkelig med effekt kapasitet
 - koordinering av nett og produksjon for sikker kraft i alle regioner
 - sikkerhet ift sabotasje eller naturkatastrofer
- Klimautfordringene i energisektoren i valg av produksjonsmetode
- Innfri kraftkrevende industris ønske om et eget regime for industrikraft.

Det er derfor et politisk ansvar å gi rammebetingelser for Markedet slik at de overordnede samfunnsmessige behovene kan tas vare på og at markedet kan gjøre sin del av oppgaven.

Markedet har imidlertid på en utmerket måte løst de kortsiktige oppgavene som:

- Lik pris i hele landet
- Riktig rekkefølge på investeringene
- Effektivisering av kraftbransjen

Det er Oed og NVE som har hatt oppgaven med å gi de rette rammebetingelsene. Har de lykket i å nå målene. Det er det vi her skal diskutere.

Vilkår for ny kraftproduksjon

Kraftbalanse i Norge

- Virkelig forbruk vs virkelig produksjon, ikke v.s. midlere produksjonskapasitet
- Norge har vært et netto eksportland
- men Norge har behov for utveksling mot termisk prod. pga svingninger i tilsiget
- Norge har et fordelingsproblem mellom regioner
- Sammenlignet med midlere produksjonskapasitet har vi et underskudd ift forbruket og det er slik statistikk som legges til grunn for investeringer.
- Selv det førte ikke til større investeringer.
- Grunnen kan være forhold utenfor markedet som miljø eller sen konsesjonsbehandling hos NVE. Dette viser at kapasiteten må følges nøye av myndighetene og ikke helt overlates til markedet.

Ny produksjon

- Gir en 2-delning av spotprisen, syd og nord for Dovre et godt nok signal til investorene.
- Hvor høy må spotprisen være for at investorene som ikke har ansvar skal investere?
- Hvorfor investerte ikke Hydro. De måtte vite at det lokalt for Midt-Norge var for lite kraft
- Hva med kraftselskapne og NVE/Oed?
- Skal Mørenaturen betale for mangelfull planlegging/koordinering av nett og produksjon?

Kraftbalanse i Norden

- Et marked på ca 400 TWh
 - ca 200 TWh vannkraft, 100 TWh kjernekraft,
ca 100 TWh kull- og gasskraft
- Klimautfordringen og målet for innføring av et CO2-kvotestystem er å få mest mulig av denne produksjonen ren og at ny vekst kommer fra utslippsfri produksjon.
- Her ligger utfordringen
- Ren kraft bør derfor være et eksportprodukt for Norge slik at Norden kan øke sin andel med ren energi.
- Men skal slik eksport støttes av forbrukersubsidier?

CO2- kvotehandling og sertifikater

- CO2-kvoter er en straff på kraftproduksjon fra fossile energikilder. Trenger man da grønne sertifikater i tillegg for å belønne forurensningsfri produksjon?
- Da ideen om grønne sertifikater ble lansert i slutten av 90-tallet var kraftprisen på 10-18 øre/kWh og støtte til ny fornybar energi var nødvendig for å få den realisert.
- Slike sertifikater må nå sees i sammenheng med CO2-kvotestystemet som ble lansert senere.
- Det systemet løfter energiprisen med 10-15 øre/kWh de neste årene og gir dermed automatisk støtte til all utslippsfri energi.
- Etter 2012 forventes kvotekostnadene å øke ytterligere. Og det trengs hvis ordningen skal lykkes med å få kullkraftverkene ut av markedet hvis de ikke starter med rensing.
- I tillegg har en strammere kraftbalanse i hele Norden økt kraftprisen med 10-15 øre/kWh siden 90-tallet.

- Til neste år skal norske forbrukere bruke hele 10-15 milliarder kroner ved økte kraftpriser på å belønne renere energiproduksjon selv om de ikke netto bidrar med en eneste kilo CO₂ utslipp fra sitt kraftforbruk.
- Høy kraftpris burde derfor stimulere /utfordre alle produsenter i Norge til å produsere mer ren kraft eller varme.
- Et heleid statlig eid Statkraft kan stå for rensing av gass- eller kullkraftverk hvis dette blir et EU problem.
- Skal vi lykkes i klimasaken må EU stanse med gratisutdeling av utslippskvoter.
- For sine nye gasskraftverk i Tyskland fikk Statkraft tildelt 2/3 av sine kvoter gratis. Med en slik politikk vil selv kullkraftverkene ha en bedre avkastning på driften nå enn før kvotemarkedet ble etablert.
- Hvem vil slutte å produsere da? En slik politikk underminerer hele systemet og
- Forbrukerne får lite klimatiltak for pengene de betaler inn

Kapitalen fra CO2-kvotemarkedet

- På grunn av vår rene vannkraftproduksjon skapes det store inntekter for kraftprodusentene i kraftmarkedet, 10-15 milliarder kroner pr år.
- Denne kapitalen er betalt inn av norske forbrukere og tilfaller vesentlig staten som eierinntekter siden de eier ca 50 % av produksjonen og skatt på overskudd hos kraftselskapene.
- Det er ikke drøftet offentlig hva denne kapitalen skal brukes til. Den kommer i tillegg til eksisterende skatter og avgifter og bare forsvinner inn i statskassen.
- Eksempelvis ville det som ble betalt inn i 2005 og 2006 ha finansiert CO2 rensing på både Mongstad og Kårstø og i tillegg mye støtte til forskning av fornybar energi
- I de neste 10 årene vil det bli betalt inn anslagsvis 150-200 milliarder kroner fra forbrukerne. Det vil rekke til alle de klimavennlige prosjekter som det er mulig å tenke som elektrifisering fra land av Nordsjøen og CO2-rensing og utbygging av fornybar energi
- Norske forbrukere forventer at denne kapitalen blir brukt på en effektiv måte til fremme av bedre klima.

Nettutbygging

- Nettet er samfunnets infrastruktur i kraftforsyningen, et naturlig monopol. Det skal gå foran slik at markedet kan utløse de produksjonsmuligheter som finnes i området.
- "Førstemann til mølla" prinsippet som praktiseres av NVE gir ikke grunnlag for et marked for nye investeringer i småkraft der det ikke er et sterkt nok nett.
- Der det er muligheter for utbygging bør netteier gå foran og legge tilrette for investeringer der det overordnede nett har kapasitet til å ta imot mer.
- Nettet, som er en monopolvirksomhet, samfunnets infrastruktur, og det bør derfor drives ut fra samfunnsøkonomiske kriterier på alle spenningsnivåer.
- For små nettselskap vil dette kanskje være et problem, men ikke for de store.
- Sammenslåing av små nettselskap bør derfor oppfordres.
- Reguleringsregimet må revideres og utformes med sikte på å kunne oppnå en langsiktig tilrettelegging for tilknytting av ny produksjon (og nytt forbruk.)

Vertikal organisering

- Det ville være en fordel for markedet for småkraftutbygging om den opprinnelige intensjonen om å skille nett og produksjon i to atskilte selskap ble opprettholdt.
- I småkraftmarkedet konkurrerer nettselskapene med småkraftutbyggerne om å bygge småkraft og nettselskapet bestemmer hvilket anleggsbidrag konkurrenten skal betale, en uheldig rolleblanding.

Effektkapasitet

- I mange år etter at Energiloven ble innført trodde de ansvarlige for rammebetingelsene at markedet også kunne frembringe nok effekt i markedet.
- Omsider skjønnte myndighetene de at det klarte ikke markedet, og Statnett fikk etterhvert oppgaven med ansvaret.
- De kjøper nå effektreserve i industrien og betaler for effektutbygging.
- Men hvordan er denne effektkapasiteten idag og hvordan fordeler den seg i regionene?
- Det hører offentligheten lite om i dag. Bør vi ikke det?
- Siden kraftbalansen i Midt-Norge ble oversett er det grunn til å stille spørsmål også med effektbalansen.